

NOBEL
MEDICUS®

PORTRELER

PROF. DR. BÜLENT TARCAN (1914-1991)

Tıp ve Müziğe Adanmış Bir Ömür

Yavuz Aras , Ali Nail İzgi

Istanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi

ÖZET

Hem müzik hem hekimlik alanındaki başarılı çalışmalarıyla adını tarihe yazdıran Prof. Dr. Bülent Tarcan'ın yaşamı, müzik ve tıbbın iç içe geçtiği bir mucizedir. Prof. Dr. Bülent Tarcan, askeri hekim bir babanın oğlu olarak 1914'te İstanbul'da doğdu. İstanbul Tıp Fakültesi'ni 1937'de bitirdi. Genel cerrahi doçentliğinin ardından İngiltere'ye gitti ve

nöroşirurji sertifikası aldı. 1952'de İstanbul Tıp Fakültesi'nde Nöroşirurji Servisi'ni kurarak tıp tarihine geçti. Prof. Dr. Tarcan, müzik alanında da döneminin öncülerinden oldu. Çağdaş Türk müziğinin Türk Beşleri'nden sonraki ilk kuşak bestecilerinden olan Prof. Dr. Tarcan, 3 senfonik süit, 1 piyano, 1 keman konçertosu, 3 perdelik bir bale ve çeşitli oda orkestrası, koro ve şan eserleri yazdı ve besteledi. 1991 yılında vefat etti.

ABSTRACT

Prof. Dr. Bülent Tarcan's life was a successful and miraculous blend of music and medicine. Prof. Dr. Bülent Tarcan was born in 1914 as a son of a military doctor. He completed İstanbul Medical Faculty in 1937. After he got associate professorship degree in general surgery Department in İstanbul Medical Faculty, he went to England to get

neurosurgery certificate. In 1952, he established İstanbul Medical Faculty Neurosurgery Department. As a compositor he was a pioneer in his era. He was accepted as a member of the next generation compositors following the "Türk Beşleri" in Modern Turkish Music. He composed 3 symphonic suits, 1 piano and 1 violin concerto, 1 ballet in 3 acts and various chamber orchestra, chorus and vocal pieces. He passed away in 1991.

HAYATI

Tıp Hayatı

Çocukluğundan itibaren yaşamı, hem müzik hem doktorluk merakıyla şekillenen Prof. Dr. Bülent Tarcan, 23 Ağustos 1914'de İstanbul'da doğdu. İlkokulu İstanbul'da bitirdi. Babasının askeri hekim olması dolayısıyla ortaokulu Anadolu'nun çeşitli yerlerinde okudu. Tıbbı olan ilgisi çocuk yaşlarda oluşmaya başladı. Urfa'da buldukları dönemde yaz tatillerinde babasıyla aynı hastanede çalışan Dr. Necati Bey'in yanına giderek ameliyat izler ve tıp kitapları okurdu. Liseyi Ankara ve İzmir'de okudu. 1931'de başladığı İstanbul Tıp Fakültesi'ni 1937'de bitirdi. Askerlik görevini yaptıktan sonra 1939'da İstanbul Tıp Fakültesi'nde anatomi asistanı oldu. 1940'da fakültenin Cerrahi Kliniği'ne geçti. 1944'te genel cerrahi ihtisasını tamamladı. 1948'de Genel Cerrahi Doçenti oldu. 1950-1952 yılları arasında İngiliz Kültür bursuyla İngiltere'ye giden Prof. Dr. Tarcan, London Hospital'da Prof. Northfield'in asistanlığını yaptı ve nöroşirürji sertifikası aldı. Türkiye'ye döndükten sonra hocası Northfield'in yanında yetişen Leslie Oliver'in eserini "Nöroşirürji'nin Esasları" adıyla Türkçeye çevirdi. Bu eser, Türkiye'de bu konuda yayınlanmış ilk eser oldu.

1952'de Cerrahi Kliniği içinde bağımsız bir Nöroşirürji servisi kurdu. 1953'de Nöroşirürji ihtisasını da aldı. 1960'da profesörlüğe yükselen Prof. Dr. Tarcan, 2. Cerrahi Öğretim Üyesi iken 1968'de 2. Cerrahi Binası içinde Nöroşirürji Kürsüsü'nü kurdu ve başkanlığını üstlendi. O zamanın gazetelerine, Nöroşirürji Servisi'nin 24 saat çalıştığıyla ilgili haberler çıkacak ve Prof. Tarcan, "Kliniğimiz Balkanlar'ın en büyük ve en modern servisidir" diyecekti.

Prof. Bülent Tarcan, 1971'de gittiği Zürih ve Heidelberg'deki Üniversite kliniklerinde nöroşirürji ameliyatları sırasında kullanılmaya başlanan ameliyat

mikroskobundan etkilendi ve kendi kliniğinde mikroşirürjinin temellerini atarak mikroskobun nöroşirürjide kullanımını başlattı.

Meslektaşlarının tanımıyla Prof. Dr. Bülent Tarcan, deha düzeyine varan büyük bir zeka, derin bir kültür ve üstün bir yetenek örneğiydi. Otoriter hocalığı kadar çok boyutlu ve nükteli kişiliği de onu ayrıcalıklı kılardı.

45 sene (1939-1984) İstanbul Tıp Fakültesi'nde hizmet veren Prof. Bülent Tarcan; "Nöroşirürji'nin Esasları", "Kafa ve Beyin Travması" ve "Ağrı Cerrahisi" adıyla 3 monografi, 50'yi aşkın makale yayınladı, sayısız konferans verdi. Genel Cerrahi ve Nöroşirürji dallarında çok sayıda uzman ve öğretim üyesi yetiştirdi.

Prof. Dr. Tarcan, İstanbul Tıp Fakültesi'nden 1984 yılında emekli oldu.

Müzik Hayatı

Tıp alanında önemli başarılarla imza atan Prof. Dr. Bülent Tarcan, müziğe olan ilgisiyle de döneminin öncülerindendi.

Prof. Tarcan'ın kendi deyişiyle çocukluğunun Urfa'da "karabasanlarla dolu" geçen dört yılını (1924-1928) aydınlatan belki de tek şey, müzik hocası bando şefi Ali Rıza Bey'in yeteneğini görüp ona bir Wagner partiyonu hediye etmesiydi. Prof. Bülent Tarcan'ın günlerce nota nota kopya ettiği 'Tannhauser' redüksiyonu, ondaki Wagner tutkusunun da ilk kıvılcımını yaktı ve Urfa'da bulunduğu süre içerisinde ilk keman dersini aldığı gibi ilk kompozisyonunu da besteledi.¹

Urfa'daki zor yılların ardından yine babasının görevi gereği Ankara'ya gelen Prof. Tarcan bu sırada Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası konserlerinin müdavimi oldu. 1931'de İstanbul'a gelip tıbbiyeye başladığında, Amcası Selim Sırrı Tarcan'ın yardımlarıyla müzik derslerine başlayan Tarcan, bir yıl içerisinde kemanda ciddi ilerleme kaydetti. Yaz tatillerinde ailesinin olduğu İzmir'de orkestralara katılarak kemanını ilerletirken, 1932 yılında İstanbul Konservatuvarı'na da yazıldı. Keman ve armoni derslerinin yanında alto çalmasını da öğrendiğinden bir süre sonra konservatuar yaylılar orkestrasına altocu olarak alındı. 1934 yılında Gureba Hastanesi'ne kulak enfeksiyonu tanısıyla yatan Adnan Saygun'la tanıştı. Ondaki kompozisyon ve kontrpuan dersleri almaya başladı. Bu ilişki yıllar boyunca müziksel anlamda akıl danışacağı bir öğretmen öğrenci ilişkisine dönüştüğü gibi iyi bir dostluğun da başlangıcı oldu. Tıp Fakültesi'ni bitirdiği 1937 yılı sonuna kadar, tıp öğrenimini parlak bir şekilde yürüttüğü gibi İstanbul'un müzik çevresine de girmiş oldu.^{2,3}

Konservatuardaki hocası Cemal Reşit Rey'in önerisiyle başladığı kompozitörlük alanında verdiği ilk eseri Leyla ile Mecnun adlı bir orkestra prelüdü, arkadaşları arasında beğeni topladı. Böylece kemanı ikinci plana bırakarak kompozitör olarak yetişmeyi ülkü edindi.³

Tıp eğitimi için İngiltere'ye gittiğinde iki yıl müzikten ayrı kaldı. Döndüğünde yoğun çalışma temposu nedeniyle ancak oda müziği toplulukları içinde keman çalabiliyordu.

1954'de Birinci Orkestra Süiti'ni (Bale Süiti) besteleyen Prof. Dr. Tarcan, "Birinci Süit beni modern Türk kompozitörleri arasında tanıtan ilk büyük partisyonumdur. Bu yönden, zaaflarına ve boşluklarına rağmen bu partisyonumu hala sevmekteyim" diyordu.

Prof. Bülent Tarcan'ın bu eserini besteleme öyküsü ilginçti. 1953 yılında genç kompozitör Ferit Tüzün'le tanıştı. Ferit Tüzün'ü ameliyat etmesi ile gelişen dostlukları yıllar boyu sürecek. Ferit Tüzün, 1954 yılında Yapı Kredi Bankası'nın Türk halk temalarına dayalı bir beste yarışması açtığını, Bülent Tarcan'a haber verip katılması için ısrar etti. Çünkü Prof. Dr. Tarcan, İngiltere'den döndükten sonra nöroşirurjiye yoğunlaşmış ve müziği ihmal eder hale gelmişti. Kendi ifadesine göre Tüzün'ün ısrarı sonrası; "İçimden gelen ani bir hevesle oturdum ve altı bölümlük bir süit yazdım. İlk bölümdeki temayı İkinci Keman-Piyano Sonatı'nın ikinci bölümünden aldım. Yine o ezeli dert olan gençlik ihtirasıyla eseri üçlü büyük orkestra için hazırladığım gibi ayrıca bir de zurna çeşnisi vermek üzere, mi bemol küçük klarnet kullandım. Yarışma şartlarına uyararak notaları TN rumuzuyla teslim ettim. Ferit Tüzün de gayet kıvrak bir partisyon hazırlamıştı. O partisyonun birinciliği kazanacağımı bekliyordum. Şunu da söyleyeyim ki, kompozisyonumu Erenköy'de oldukça huzursuz bir aile ortamında, canımı dişime takarak yazmıştım. Bir gece tam yatmak üzereydik ki, köşkün bahçe kapısından giren Mesut Cemil heyecan içinde, 'Birinci oldun!' diye bağırırdı. İnanılır gibi değildi. Eserlerin tümü Fransa'ya kapalı olarak gönderilmiş ve orada çağın büyük kompozitörü Arthur Honegger tarafından değerlendirilmişti. İkinci mükâfat Ferit Tüzün'e ve üçüncüsü de Nuri Sami'ye verilmişti" demişti.²

Prof. Dr. Bülent Tarcan, 1956'da Piyano Süiti'ni, 1958 yılında Keman Konçertosu'nu, 1960'da ikinci

Orkestra Süiti'ni besteledi. 1962 yılında profesörlüğe yükseldiğinde aynı zamanda İstanbul Belediye Konservatuari'nda müzik dersleri de vermekteydi. 1963'de Obua, Keman, Viyola, Çello için Dörtlü'yü, 1965'de Hançerli Hanım Balesi'ni yazdı. 1967'de Üçüncü Orkestra Süiti'ni yazdı. 1969'da İki Çello İçin Duo'yu ve On Türk Piyano Parçasını besteledi.

1975–1977 yılları arasında Deli Dumrul Balesi'ni yazdı. 1982–1984 arasında Sakarya Senfonik Şiiri'ni besteledi. 1986'da ortanca kardeşi Ercüment Tarcan'a adadığı Ölümsüz Mimar adlı senfonik kantatı, 1990'da Mevlana Senfonik şiirini besteledi.^{2,4}

Müzik tarihinde Türk Beşleri'nden sonra gelen yeni kuşakların sürdürdüğü gelişimde, Prof. Dr. Bülent Tarcan'ın önemli rolü vardı. O "Beşler" ile sonraki kuşaklara uzanan bir köprü işlevini bilinçle yerine getiren gerçek bir Türk aydınıydı.

İstanbul Tıp Fakültesi Nöroşirurji Kliniği'nden emekliliğinden sonra hekimlik görevini askıya almasına karşın bestecilik ve Mimar Sinan Üniversitesi Konservatuari'nda Müzik Analizi ve Kontrpuan öğretmenliği görevini devam ettirdi, üretkenliğini ömrünün sonuna kadar sürdürdü.

Prof. Dr. Bülent Tarcan 14 Şubat 1991 yılında İstanbul'da vefat ettiğinde arkasında güzel bir miras bırakmıştı.

KAYNAKLAR

1. Serhan Bali: Hekim Senfonici'nin Öyküsü (31/10/2006, Radikal Gazetesi)
2. Evin İlyasoğlu: Bülent Tarcan: Bir Hekimin Senfonik Öyküsü, Dünya Kitapları, Eylül 2006

3. Aslan Terzioğlu, Hekim Forumu, Mart 1991 S:36-7
4. Çağatay Önal, M. İnan Turantan; Ayrılışının 10. Yıldönümü Nedeniyle Prof. Dr. Bülent Tarcan; Türk Nöroşirurji Dergisi 10: 229-231, 2000